

מפניני הפרשה - מאמר

אז ביטוי של עבר ועתיד

במדרש שמות רבה, בפרשת בשלה פרשה כג' מובא: "אז ישיר משה הדא הוא דכתיב (שיר השירים פרק ד'): 'נופת תמופנה שפתותיך' - אמר משה רבון העולמים במה שהטאתי לפניך בו אני מקלסך... אמר משה לפני הקב"ה: יודע אני שהטאתי לפניך ב'אז' שנאמר (שמות פר' ה) 'ומאז באתי אל פרעה', והרי טבעת אותו לים לכך אני משבחך ב'אז' - הדא הוא דכתיב 'אז ישיר משה' - בא וראה דרך הצדיקים במה שהם מורחים הם מתקנים הוי: 'נופת תמופנה שפתותיך כלה', ממי הם למדים מן הקב"ה שבדבר שהוא מכה הוא מרפא שנאמר (ירמיה פרק ל'): 'כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך' - ממכות שאני מכה אותך מהם אני מרפא אותך. מניין? תדע כן מן הקב"ה צא ולמד מומרה שהורה למשה דבר מר והשליך למים ונמתקו המים שנאמר: 'ויורהו ה' עיץ וישלך אל המים'. אי זה? היה רבי נתן אומר ירדינון היה, רבי יהושע אומר של ערבה היה, רבי אליעזר המודעי אומר של זית היה - מכל מקום עיץ מר היה והמתיק המים המרים, וכך משה לא קנטר אלא ב'אז' ובמה שסרה תיקן מעשיו ואמר אז ישיר משה. ומובא במדרש 'לקוט שמעוני' שמות - קעד': "כל פרקמטיא של משה לא היתה אלא באז... שירתו לא היתה אלא ב'אז' שנאמר" 'אז ישיר משה ובני ישראל', אף הפרשת ערים לא היתה אלא ב'אז' שנאמר 'אז יכדיל משה שלש ערים...'. ונבאר בע"ה מדרשים אלו. בתחילת שלחותו של משה להוציא את בני ישראל ממצרים, כמתואר בשמות פרק ה', לאחר עמידתו לפני פרעה בדרישה: "קְהֵי־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי וְיֵהְיוּ לִי בְּפָדְיָךְ" התוצאה הישירה הייתה מרה מאוד לעם ישראל. בעקבות דרישתו של משה פרעה ציווה: "לֹא תֵאָסְפוּן לָתֵת תַּבֵּן לָעַם לְלֶבֶן הַלְבָנִים... וְאֵת־מִתְכַנֵּת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל שְׁלֹשׁם תְּשִׁימוּ עָלֵיהֶם". כשראה זאת משה פנה אל הקב"ה בטענה קשה: "וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה לָעַם... וּמָאֵז בְּאֵתֵי אֱלֹהֵי־פְרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ תִּרַע לָעַם הַזֶּה...".

על פי המדרש בילקוט שמעוני משה רבנו הבין שמעה בכך שמענתו כלפי הקב"ה נבעה מכך שהביט רק לטמוח הקצר, הוא הבין שמעשיו של האדם לא יכולים להיות מכוונים אל הרגע, אל ההוה בלבד, אלא צריכים לנבוע מראיה לעתיד לבא, ובפרט לעם ישראל שהוא עם הנצח. אז תיקן משה רבנו את דרכו וה' פרקמטיא' שלו הפכה לבחון דברים בהווה גם מתוך ראייה עתידית וזו הייתה שירתו - "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', שר לא נאמר, אלא ישיר..." (סנהדרין דף צא). ובדרך זו צריכים ללכת ישראל הדבקים בתורת משה: להתאים צעדיהם להי הנצח. אבל בילקוט שמעוני יהושע רמז כ' מובא: "...יש אז לשעבר, ויש אז לעתיד לבא. אז הוחל לקרוא בשם ה', אז אמרה התן דמים... אז ידבר יהושע... הרי אלו לשעבר, ויש אז לעתיד לבוא: אז תראי ונחרת, אז יבקע כשחר אורך, אז ידלג כאיל פסח, אז תפקחנה, אז תשמח בתולה במחול, אז ימלא שחוק פינן, אז יאמרו בגוים - הרי אלו לעתיד לבא..." ונראה לומר שמדרש זה בא ללמד על החשיבות הגדולה של היכור העבר עם העתיד. התורה היא שלשלת המחברת את 'אז' לשעבר עם 'אז' שלעתיד ומו שמחובר לתורה שניתנה לישראל בעבר בסניני ומעביר אותה לדור העתיד יזכה לכל ההבטחות שלעתיד "אז ישיר משה" ו"אז יבקע כשחר אורך" ועוד ועוד.

בין אדם לחבירו

האיסור לא לתת מכשול בפני עור מתייהם לכל נתינת יעוץ, המלצה על מקום עבודה או שותפות עסקית. ההלכה דורדת מנותן העצה, שלא להציע הצעה שיש מקום לחשוש שלא תהיה לטובת מי מן הצדדים. במתן עצה לגבי שידוך, למעשה אחריותו של היועץ אפילו גדולה יותר מוז של השדכן. בעוד שהשדכן רק מציע את השידוך, הרי היועץ לרוב מביע דעה על הצעת ההתקשרות ודעתו עשויה להשפיע ביותר על החלטתו הסופית של אותו צד, לכן אין להתיהם בקלות לנושא של מתן עצות.

שואל ומשיב

שאלה: האם יש עדיפות כמתן עבודה ליהודים על פני נתינה לגוי?

תשובה: כשם שמצווה להקדים קרוב ושכן וכן העם לקנייה, מכירה והלוואה, כך ואפילו יותר מצווה להקדימם לעניין עבודה. הואיל וכאן מצטרפת גם מצוות הצדקה, שהרי אדם שלא מוצא עבודה, קרוב להיחשב עני, וממילא מצווה להקימו ולהחזיקו.

כלומר, בהעדפת פועל יהודי ישנן שתי מצוות: האחת - המצווה הכללית להעדיף את הקרובים ובני העם. והשנייה - צדקה, שהיא יותר מחייבת. והצדקה המעולה ביותר היא כמתן עבודה. כמבואר ברמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י' הלכה ז'. (שיש שמונה מעלות בצדקה, זו למעלה מזו, והמדרגה העליונה ביותר שאין למעלה ממנה, לתת לעני עבודה, דהיינו למצוא לו מקור פרנסה קבוע, כך שיוכל לעמוד על רגליו בכוחות עצמו. ויש בה מצווה נוספת, ויקרא פרק כה': "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך".

רבים נמנעים מלהעסיק את קרובם או בן עמם, מפני שלא נעים להם לצוות עליו את מה שמבקשים מאדם זר ורחוק. אולם חכמים רצו לעודד את האדם לשכור את העניים שבסביבתו, כדי להעניק להם פרנסה, כמובא במשנה אבות א' ח': יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר: יהי ביתך פתוח לרווחה, ויהיו עניים בני ביתך". והכוונה להעדיף לשוכרם לעבודות הכית הפשוטות והבזויות. וכך כתב הרמב"ם מתנות עניים פרק י' יז': ציוו חכמים שיהיו בני ביתו של אדם עניים ויתומים במקום העבדים, מוטב לו להשתמש באלו ויהנו בני אברהם יצחק ויעקב מנכסיו... שכל המרבה עבדים, בכל יום יוסיף הטא ועוון בעולם. ואם יהיו עניים בני ביתו, בכל שעה ושעה מוסיף זכות ומצוות".

כמו לעניין מקה וממכר, גם מצווה זו קיימת כאשר הפועל היהודי יקר במעט, אבל אם הוא יקר באופן משמעותי, או שאפילו יקר במעט אבל תוספת עלות זו תפגע ביציבותו הכלכלית של העסק מול המתחרים, אין מצווה להקדים את הקרוב, השכן והיהודי. (מבוסס על פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

מבצע נחשון

פרשה זו ידועה כפרשת "שירה". במרכזה של הפרשה עומדת "שירת הים". השיר של משה ובני ישראל על נם קריעת ים סוף: "אשירה לה' כי גאה גאה, סוף ורוכבו רמה בים, עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה". השירה עשתה את קריעת ים סוף למאורע נצחי אדיר, המלווה את ישראל, כשיר גאולה, לאורך כל דרכו ההיסטורית. הו"ל דורשים: "אז שר לא נאמר, אלא: אז ישיר. שיר לשעתו ושיר לעתיד לבוא". זהו כוחו של שיר אמת, אין הוא זמני, אלא יש בו מיסוד הנצח, הקיים ועומד לדורי דורות.

אולם לא רק משה ושירתו עומדים במרכז פרשה זו. יש בפרשה עוד דמות אגדתית, ששמה לא מוזכר במפורש בתורה, ורק בדברי האגדה המדרשיים היא מופיעה. זוהי דמותו של נחשון בן עמינדב. עליו מסופר שבשעה שאמר משה לבני ישראל לרדת אל הים, היו ישראל נרתעים וחוששים להיכנס למים, עד שקפץ נחשון בן עמינדב וירד תחילה לים ואחריו קפצו גם אחרים. כיוון שהגיעו המים עד לצוואריהם, אמר הקב"ה למשה: "הרם את מטך ונמטה את ידך על הים ובקעתו, ויבקעו המים ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה".

מאז נקרא כל מתנדב ראשון בשם - נחשון. נחשון בן עמינדב היה ה"נחשון" הראשון ומאז לא תמו "נחשונים" מקרב עם ישראל. אין יודעים מה היה קורא לולא הקדים נחשון בן עמינדב לקפוץ לים סוף. נחשון קירב את הנם, נכונותו להקרבה, למסירות נפש, חוללה את הפלא. כך גם הנחשונים בכל דור ודור. הם קופצים למשימות חשובות ולעיתים גם מסוכנות. המעשה הנחשוני שלהם הוא שמשנה את פני הדברים והוא שמאפשר לכל ישראל ללכת "לעבור את הים ביבשה" - שום מעשה גדול אינו יכול להתחיל כנראה, בלי הנחשון שלו.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אסתר בת מרים כהן ע"ה	סלטנה בת לאה כהן ע"ה
שרה בת ברוריה הנימוב ז"ל	חנינה בת תמו מור יוסף ע"ה
לאה בת אסתר ע"ה	מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה
סימה בת שרה וישראל קרסן ז"ל	מיחה בת גזיילה (ג' רפה) כהן ז"ל
זויה בת בוננו ניאזוב ז"ל	רחמה בת תמו דנינו ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

רפץ עטיה ע"ה בן כוכבה הי"ו	רחמים בן שוקרולה דרשן ע"ה
שמואל בן אביגיל עליזה אהרני ע"ה	ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה
אלכסנדר בן דוד (ויים) ע"ה	שלמה בן דיאמנטה חייט ז"ל
מרדכי בן זוהרה אזור ז"ל	זלמן שלמה בן שמחה צבי רון ז"ל
איסר ראובן בן ברוך זאב יעקבסון ע"ה	

שבת קודש פרשת בשלח מפטירים

שירת דבורה (שופטים ד')
אשכנזים מתחילים: "ודבורה אשה"
תימנים מתחילים: "ויכנע אלוקים"
ספרדים מתחילים: "ותשר דבורה"

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

כפ"ד יב להודיש שבט שנת תשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 19
יצא לאור ע"י שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 16:41
יציאת השבת: 17:40
זמן רבנו תם: 18:16

דבר שאינו מתכוין בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע שלו' ופוסקים אחרונים

ד. קהילות בני ספרד נוהגים לכתחילה להתיר לטאטוא בכל מקום המרוצף, בלא התייחסות לשאר חלקי העיר אם מרוצפים הם אם לאו, ובהכרעת השו"ע עפ"י הרי"ף והרמב"ם. (פסקי תשובות)

ה. כיום שכל בתי העיר מרוצפים, גם פוסקי אשכנז נוהגין להתיר לטאטוא ולכבד חדרי הכית והמרפסות בשבת ויום טוב, ואין הבדל באיזה סוג ריצוף מרוצף הבית. (פסקי תשובות)

ו. ובענין חצר הסמוכה לבית, שבזמנינו מצוי מאוד שהצירות מרוצפות, נתחבטו פוסקי אשכנז, ולהלכה, המקילים לטאטוא את החלק המרוצף שבהצר יש להם על מי לסמוך, ובפרט בסוכה אשר אדם עשה בהצירו הצמודה לבית. (פסקי תשובות)

ז. והמקילים לטאטוא מדרכות ושבילים המרוצפים שממוך לביתם אין למהות בידם, כי בזמנינו רוב הרחובות והמדרכות והשבילים בערים הגדולות המיועדים להליכת בני אדם מרוצפים המה. (פסקי תשובות)

ח. מותר להסיע עגלת ילדים ועגלת נכים וכיוצא בזה, גם על עפר ואדמה, אפילו שבהסעה נעשה חריץ, זאת מפני שהחריץ נעשה בדרך כבישה, שהקרקע נכבשת תחת הגלגלים (ואם כי עלול לקרות שהגלגלים נתפסים ונגררים, אין זה מצוי אלא בעפר תיחוח (חול) שבלאו הכי אין בו משום איסור, משום שהעפר שבצדדים שב ונופל לתוך החריץ, ואין זה נחשב עשיית גומא, אפילו שנשאר רושם של גומא בעפר. (פסקי תשובות).

ט. מותר להניח שולחן וכיסאות וכדומה בגינת הבית או בסוכה לא מרוצפת, אשר רגליהם ננעצים בתוך האדמה תוך כדי שמניחם אותם שם או כשנשענים או יושבים עליהם, שהרי אינו מתכוין לעשות גומא, וגם למניח את השולחן וכדומה לא איכפת מהגומא שנוצרת, אבל אם נוח לו מהגומא שנוצרה ומתכוין לכך כי ע"י כך השולחן או הכסא יותר יציבים ואינם מתנדנדים, יש בזה איסור מדרבנן. (עפ"י פסקי תשובות)

י. אפילו שמותר לגרור מיטה כסא וספסל לקרקע ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, יש להורות להחמיר בשבת לא לרכוב על אופניים אשר מיועדים לאנשים גדולים. (ילקוט יוסף שבת ה') זאת משלוש סיבות: משום עובדין דחול, משום החשש שמא יתקן את האופניים ומשום החשש שמא יצא בהם מחוץ לתחום שבת.

יא. אין לשמוך את הריצפה במים בשבת, אפילו במקום שהקרקע מרוצפת. ומכל מקום כאשר יש לכלוך על הריצפה, מותר לשפוך על מקום הכלוך מעט מים מכלי, ולנגב המים במגב. וכן מים שנשפכו על גבי שיש מטבח, אף שהשיש מחובר לקרקע מותר להדיחו ולנגבו במגב גומי, אך כשמשמש במטלית יזהר להעביר את המטלית בנחת, שלא יבוא לידי סחיטה. (ילקוט יוסף שבת ה')

פינת העורך

"ונחנו מה לא עלינו תלנתיכם כי על ה'" (פרק מו' - ה') כתב על כך ה"בן איש חי: "מה" יכולה להיות לשון ריבוי, כענין "מה רב טובך", ויכולה להיות לשון מיעוט, כענין "ונחנו מה". ויש לו לאדם לחשוב כעניניו העולם הזה בלשון ריבוי, שיש לו ברוך ה' כל צרכו - "מה רב טובך". ואילו כעניניו הרוחניים לדעת שלא השיג עדיין מאומה - "ונחנו מה".

'תעשה ככוונה' - הקדמה

אחד התנאים להתחייב על עשיית מלאכה מהתורה בשבת הוא, שהמלאכה צריכה להיעשות ככוונה. בגליון זה נדון באחד מהגדרים של מלאכה שאינו מתכוון - והוא כאשר אדם עושה פעולה המותרת, ואגב אותה פעולה נעשית מלאכה האסורה מהתורה בשבת.

לדוגמא: אדם שהולך על דשא, ותוך כדי ההליכתו גורם הוא להיתלשות או עקירה של חלק מהדשא. להלכה נפסק בעניין זה כרבי שמעון שמלאכה 'שאינו מתכוון' בשבת - מותר לכתחילה. זאת בהתקיים שני תנאים שהם:

א. העושה אותה לא התכוון כלל למלאכה האסורה.

ב. המעשה המותר לא גורם בוודאי למלאכה האסורה בשבת, מה שמוגדר בתלמוד ובפוסקים כ 'פסיק רישיה ולא ימות' או בקיצור 'פסיק רישיה'.

בעניין של 'מלאכה שאינו מתכוין', יש לברר מדוע היא מותרת לכתחילה? הרי מי שעושה את הפעולה מודע למלאכה הנלווית לה? לדוגמא: הגורר המיטה מודע לכך שיש סיכוי שהגרירה תגרום להיווצרות חריץ בקרקע, ולפי דעת הריטב"א כפי שהובאה במסכת יומא לד: אפילו אם הסיכוי קרוב לפסיק רישיה מותר? הרדב"ז כתב בשו"ת הרדב"ז חלק ה' סימן קמט, שהפטור ב'מלאכה שאינו מתכוין' הוא משום שלגבי איסור עשיית מלאכה בשבת 'מלאכת מחשבת' אסרה התורה.

פרטי הלכות

א. דבר שאין מתכוין, מותר, והוא שלא יאזן זה פסיק רישיה, כלומר שבדאי תעשה מלאכה האסרה. לכן גורר אדם מיטה, כסא וספסל, בין גדולים בין קטנים, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. (עשיית חריץ באדמה בשבת אסורה משום חופר שזו תולדת דחורש). ומותר לרביץ הבית, כלומר להוות מים על קרקע הבית כדי שלא יעלה האבק, אפילו שבהזאת המים פעמים שמתמלאים הגומות בעפר ובאבק, מפני שאינו מתכוין וגם אין זה פסיק רישיה שיתמלאו גומות בעפר. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ב. אסור לכבד (לטאטוא) את הבית, אלא אם כן הקרקע מרוצף. משום שבפעולת הטיאטוא מזיז עפר ממקומו ומשווה גומות שמתמלאים מהעפר, וזה אסור משום בנין, ואפילו שאינו מתכוין להשוות גומות, הרי זה אסור, משום שבמציאות זה פסיק רישיה שיושוו גומות, ויש אומרים שהאיסור הוא מחשש שמא מתוך טרדתו לטאטוא וליפות הקרקע ישכח וישוה הגומות במתכוין. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה) ויש מתירין אפילו אם קרקע הבית אינו מרוצף. משום שלדעתם אין זה ודאי שהטיאטוא יביא להשוואת גומות. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ג. יש מחמירים לא לטאטוא את רצפת הבית אפילו בבית מרוצף משום שגוזרים על בית מרוצף משום בית שאינו מרוצף וכן נוהגים ואין לשנות. (הרמ"א בהגה ומשנה ברורה) אבל לטאטוא ע"י גוי מותר היינו אפילו בבית שהקרקע שלו אינה מרוצפת, מפני שהגוי אינו מתכוין להשוות גומות, אלא רק לטאטוא את הבית, ואף אם זה פסיק רישיה, בגוי לא החמירו. (הרמ"א בהגה ומשנה ברורה) וכן מותר לטאטוא ע"י כגד או מטלית או כנף אוזו הקלים שאינם משווים גומות. (הרמ"א בהגה)

ברכות מכל היום

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לאביבה עטר היו"ו וזאב גאסנר היו"ו לרגל אירוסיהם להם ולכל בני משפחותיהם משפחת עטר ומשפחת גסנר. יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיוכו להופתכם בקרוב ותיוכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושגת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל היום

מזל טוב וברכות מעומק הלב לבחור היקר בועז מלקר היו"ו ולכל בני משפחתו לרגל הגיעו למצוות. יהי רצון שיצטר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצא הן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

'משנה ברורה'

במשנה ברורה בס"ק יז' כתב שאם אין מי שיקרא את המפטיר אלא אדם שכבר קרא בספר הראשון, יכול הוא לקרוא את המפטיר, אבל לא בספר השני, אלו יגללו את הספר הראשון למקום קריאת המפטיר. והוסיף עוד פרטי הלכה בעניין זה.

"... אין לקרות למי שעלה באחרונה שיעלה הוא גם כן למפטיר בספר השני אפילו אין שם אחר שיודע להפטיר דנראה כמטיל דופי בספר תורה ראשונה מפני שהיא חסרה או שאר פסול אלא יגללו הספר תורה ראשונה עד שיגיעו לשם.

ואם ירצו לקרות למפטיר מהקוראים שקודם האחרון המ"א מתיר דאין שייך פגם אלא כשקורא בשניהם זה אחר זה דיאמרו למה לא קרא בראשון אלא שחסר הפרשה בו אבל כשהפסיק בינתים באיש אחר הוה ליה עתה כקורא מחדש.

והב"ח אוסר וכן מצדד הא"ר לדינא מטעם דאכתי יאמרו דנדוע עתה פסולו של הספר ראשון ולכך קרא באחרת ואך בשמחת תורה מצדד הא"ר דיש להקל בזה כהמ"א דמותר לקרות לחתן בראשית מי שעלה כבר בס"ת ראשונה מחמת דיש לו עוד סניפים להתיר שם:

'ילקוט יוסף'

בספר ילקוט יוסף בסימן קמ"ד סעיף ג' כתב שבמקום צער, יש מקילים להעלות אדם אחד לשני ספרי תורה.

"אין קוראים לאדם אחד בשני ספרי תורה, שנראה כמטיל דופי בראשון, ואפילו בשני עניינים.

ומכל מקום מי שכבר קנה עליית שישי, וקנה גם כן עליית מפטיר בשבת וראש חודש שיש בו שני ספרי תורה, ובא לעלות למפטיר, יש מקילים בזה כשיש לו צער אם לא יעלה, וכל שכן שיש להקל בזה באופן שכבר עלה, דשוב לא ירד."

'כף החיים'

בספר כף החיים בס"ק כ"ב' הדגיש שבספר תורה אחד, אין איסור לאדם אחד לעלות פעמיים:

"מיהו בספר תורה אחת כגון בכל שבתות השנה, שפיר דמי שעלה למניין הקוראים יכול לעלות להפטרה בספר תורה אחת, אעפ"י שקורא בשני עניינים, ואין כאן משום חששא דטירוף הדעת, כיוון שאינו קורא בדילוג..."

'פסקי תשובות'

אולם בספר פסקי תשובות בסימן קמ"ד אות ב' הביא את דעת הרמ"א שבשבת אין להעלות אדם לשני עליות, אפילו באותו ספר תורה, אולם מטעם אחר והוא: משום ברוב עם הדרת מלך, ולכן כתב שבמקום הצורך כגון כהן שעולה לעליית כהן, אבל יש לו "יאר צייט" ורוצה לעלות לעליית מפטיר יש להקל ולהתיר לו לעלות.

"אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורה, משום פגמו, שנראה כפוגם ומטיל דופי בראשון. וברמ"א (סימן רפ"ב סעיף ה') ועוד פוסקים (שם) מבואר שגם בספר תורה אחד אין קורין לאדם אחד לשני עליות או לעליה ולמפטיר, והטעם משום ברוב עם הדרת מלך, והדר הוא שיהיה שבעה גברי בשבעה עליות ולמפטיר עוד עולה.

וכיון שהטעם הוא משום ברוב עם הדרת מלך, לכן כתבו הפוסקים דכשיש צורך מקילים בזה, וכגון בשבת חזון שנוהגים בכמה מקומות שהרב עולה גם לעלייתו הקבועה (שלישי או שישי) וגם למפטיר, וכן כהן או לוי שעלו בתחילה, ויש להם יא"ר ציי"ט יכולים לעלות שוב למפטיר, וכן כל אדם שקנה עליית מפטיר, ובטעות כיבדו אותו בעליה, יכול לעלות שוב למפטיר.

לא מעלים אדם בשתי עליות בשני ספרי תורה

מקור בתלמוד

מדברי הגמרא במסכת יומא דף ע. עולה שבקריאת התורה, אין להעלות לתורה אדם אחד לשני ספרי תורה, זאת משום החשש שיאמרו שהספר הראשון שקרא בו פגום.

"ומי חיישינן לפגמא? והאמר רבי יצחק נפחא: ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות, וקורין אחת בענינו של יום, ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה! - תלתא גברי בתלתא ספרי - ליכא פגמא, חד גברא בתרי ספרי - איכא פגמא."

פסיקת הרמב"ם

כן פסק הרמב"ם להלכה בהלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב' הלכה כג'. **"ולא יקרא איש אחד עניין אחד בשתי תורות שמא יאמרו ספר ראשון פגום היה ולפיכך קורא בשני."**

'בית יוסף'

הבית יוסף בסימן קמ"ד, מביא שיש שדייקו מדברי הרמב"ם שדווקא בעניין אחד אין להעלות אדם אחד לשני ספרי תורה, אבל אם הקריאה שמועלים אותו היא בשני עניינים, מותר להעלות אדם אחד לשני ספרי תורה, אולם דוחה הוא דיוק זה.

"ודע דהרמב"ם ז"ל בסוף פרק יב' מהלכות תפילה (הלכה כ"ג) כתב בלשון הזה לא יקרא איש אחד עניין אחד בשתי תורות שמא יאמרו ספר ראשון פגום היה.

ויש רוצים לדקדק מלשון זה דבשני עניינים מותר לקרות איש אחד בשתי תורות וטעות הוא בידם שאם כדבריהם הוה ליה לשנויי שאני התם דתלתא ענייני נינהו ומדלא משני הכי אלא שני חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא משמע בהדיא דאפילו בתרי ענייני דומיא דההיא דראש חודש טבת איכא פגמא.

ומה שכתב הרמב"ם ז"ל עניין אחד היינו משום דבשני עניינים אין קורין בתורה בספר אחד וכמו שכתב בתחלת הפרק (ה"ח) הקורא יש לו לדלג ממקום למקום בעניין אחד כגון אחרי מות ואך בעשור והשתא קאמר דאפילו בענין אחד דבספר אחד שרי לקרות חד גברא בתרי ספרי לא יקרא משום פגמו של ראשון..."

פסיקה להלכה בשו"ע

וכן פסק מרן להלכה בשו"ע בסימן קמ"ד סעיף ד' שאין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורה, משום שנראה כפוגם ומטיל דופי בספר הראשון.

"אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורה, משום פגמו (פירוש שנראה כפוגם ומטיל דופי בראשון) של ראשון, אבל שלשה גברי בשלשה ספרים, כגון: ר"ח טבת שחל להיות בשבת, ליכא משום פגם."

'ערוך השולחן'

בערוך השולחן בסימן קמ"ד סעיף ז' הביא מהלוקת אחרונים אם יכול לעלות בספר הראשון ובספר השלישי.

"ומזה למדנו שאיש אחד יכול לעלות לתורה שני פעמים ואין זה ברכה לבטלה דכיון שהברכה היא בשביל כבודה של תורה, לכן בכל פעם שעולה מברך כמו כהן הקורא שני פעמים כשאין לוי כמו שכתב בסימן קל"ה ורק בשני ספרי תורה אין לאדם אחד לעלות ואפילו בשני עניינים, כדי שלא יאמרו שהראשונה היתה פגומה אבל בספר תורה אחת יכול לעלות שני פעמים והוא הדין שיכול לעלות בראשונה ובשלישית דכיון שהפסיק בשנייה ליכא פגם וזה שאומר שלושה גברי אורחא דמילתא קאמר (מגן אברהם סק"ג) ויש מי שמגמגם בזה (א"ל רבה) ובכלל אין לעשות כן שאחד יעלה שני פעמים אלא בשעת הדחק..."

קול ששון

המסכה

כרת הפח

בני ישראל מתעלים למדרגה גבוה ביותר

כיסו מי הים את המצרים, ולא יכלו להימלט. שקעו כולם במים, ולא נותר מהם אלא אחד - פרעה בעצמו, כדי שיראה ויספר את כל נפלאות ה'. הכשרים שבמצרים - צללו כעופרת וטבעו מיד. הבינוניים - עלו וירדו כאבן. והרשעים שבהם היו ממלטים זמן רב, עד שנפלו לתהום. כדי שלא יאמרו ישראל - כשם שאנו עלינו מן הים בצד זה, אולי יעלו המצרים מן הצד השני וירדפו אחרינו? הורה הקב"ה לשר הים לפלוט את גופות המצרים והאבנים היקרות שהיו עליהם לשפת הים - כל ישראל ראו את שונאיהם מוטלים מתים על שפת הים וגם אספו את שלל האבנים היקרות, שנפלטו עימם. בקריעת ים סוף התעלו ישראל למדרגה עליונה ביותר, שרתה עליהם רוח הקדש ואמרו שירת. הייתה השירה אחידה בפי כולם, כאלו יצאה מפי איש אחד. הייתה השירה חביבה לפני הקב"ה, והאזינו הוא ופמלייתו לשירה, שנקבעה בתורה לעולמי עד. השירה נאמרה מתוך אמונה שלמה ומוחלטת, וכל היקום עונה אחריה בשירה. שירה זו, נוסעת שיר ושמחה בלב כל ישראל לא רק ביציאת מצרים אלא עד סוף הדורות.

המצרים רודפים אחרי בני ישראל

הקב"ה הוציא את ישראל ממצרים ביד הזוקה ובורוע נטויה כששבעה ענני כבוד מקיפים אותם: אחד מכל צד, אחד למעלה, - להגן עליהם מהשמש, הגשם והברד, אחד מתחתם - לשומרם מנחשים ועקרבים שבחולות המדבר ואחד לפניהם - לישר להם את הדרך, להנמיך הרים ולהגביה עמקים. וה' הולך לפניהם - בעמוד ענן ביום, כדי להראות להם את הדרך, ובעמוד אש בלילה כדי להאיר להם. המצרים, התחרטו על ששלחו את ישראל, ורדפו אחריהם. והיו ישראל לכודים במלכות: הים סוגר עליהם מצד אחד, המצרים הרודפים מצד שני והמדבר הנורא והיות הרעות סוגרים עליהם מסביב. צעקו בני ישראל אל ה', וגם משה נשא תפילתו ובקש להושיעם. צווה ה' על עמוד הענן ההולך לפניהם לעמוד מאחוריהם. הענן החשיך למצרים ולא ראו דבר, ולישראל האיר באור יקרות. אמר ה' למשה, דבר אל בני ישראל ויסעו! בדבר ה' הרים משה את מטהו על הים, והים נבקע לשנים עשר בקיעים, בקיע לכל שבט. המצרים רדפו אחרי בני ישראל לתוך הים, אך כאשר יצאו ישראל מהים, סגרו המים על המצרים וכסו אותם כליל.

שאלות מהפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

6. "לא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֶנִּי ה' רַחֵם" אם אין מחלה למה צריך רפואה?
  - א. אם אישים - כלא הושתמה. ב. לא ישים מחלות מצרים וירפא אחרות.
  - ג. ללמד שהתורה והמצוות הם מרפא למחלות. ד. א' וג' נכונות.
7. "...בַּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצַא הַלֶּחֶם בַּעֲמֻלָּךְ..." (חח) מי נבחר למלחמה זו?
  - א. אנשים גיבורים ויראי חטא. ב. אנשים יהודיים לבטל כשפים.
  - ג. אנשי מלחמה גיבורים ומנוסים. ד. תשובות א' וב' נכונות.
8. למה התכוון ה' באומרו למשה: "עַבַר לִפְנֵי הָעַם..." (פרק יז)?
  - א. תעבור לפניהם ותרניע אותם. ב. לך ותודיע להם שתיקף יקבלו מים.
  - ג. להסיף לו מוסר על שהוציא לעז על ישראל. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

1. כיצד בקע משה את ים סוף, כדי שבני ישראל יעברו בתוכו?
  - א. התפלל אל ה' והים נבקע מעצמו. ב. דיבר אל הים והים נבקע.
  - ג. היכה בו בעזרת המטה. ד. לא משה בקע את הים, אלא אהרון.
2. מה ציווה משה לאהרון לעשות בקשר למן?
  - א. לומר לישראל לא להותיר מן לבוקר. ב. לשים מן בצנצנת למוזרת.
  - ג. לומר לישראל לא ללקוט מן בשבת. ד. כל התשובות נכונות.
3. את מי שלח משה להילחם נגד עמלק?
  - א. נלחם בהם בעצמו. ב. את יהושע. ג. את אהרון הכהן. ד. את פינחס.
4. באיזה יום בשבוע הייתה יורדת מהשמים מנה כפולה של מן?
  - א. ביום שלישי שנאמר בו פעמים כי טוב. ב. ביום שבת, לעונג שבת.
  - ג. ביום שישי, כי בשבת לא ירד. ד. אין יום בו ירדה מנה כפולה.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ד' עד ח'

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

9. "ויהפך לבב פרעה אל העם..." (יד) למה הכוונה "ויהפך לבב פרעה"?
  - א. הפך לעם ישראל כאויב. ב. אחרי שנרגע התגעגע אל עם ישראל.
  - ג. הפך את דעתו כלפיהם וביקש להחזירם לעבדות. ד. א' וג' נכונות.

5. "...חַיִל אֶחָז יִשְׁבִי פְלִשְׁתַּי" (פרק טו) מדוע פחדו יושבי פלשת?
  - א. הרגו את בני אפרים שהקדימו לצאת. ב. הם סיפקו סוסים למצרים.
  - ג. שמעו שישראל בדרכם למקום מושבם בארץ ישראל. ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ח'

10. "הכינו את אשר יביאו והיה משנה..." (טז) למה הכוונה: 'היה משנה'?
  - א. התבשילים היו 'משונים' לשבת. ב. כמות האוכל לא נחסרה בכישול.
  - ג. היה פי שניים בכמותו והספיק גם לשבת בבוקר. ד. ב' וג' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

התשובות הנכונות לפרשת וארא:

- 1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9- א' 10- א'

